

## چکیده مشروح مذاکرات ۲۴ دوره مجلس شورای ملی

دوره اول :

نخستین جلسه رسمی مجلس شورای ملی در تاریخ ۱۳ مهرماه ۱۲۸۵ خورشیدی مطابق با ۱۷ شعبان ۱۳۲۴ هجری قمری (۱۷ اکتبر ۱۹۰۶ میلادی) با نطق افتتاحیه مظفرالدین شاه قاجار گشایش یافت. نمایندگان این دوره مجلس، به موجب ماده شش نظامنامه انتخابات از بین طبقه اشراف و شاهزادگان و تجار و مالکان و روحانیون و اصناف انتخاب گردیدند. این مجلس، قانون اساسی ایران را که مشتمل بر ۵۱ اصل بود در تاریخ ۸ دی ماه ۱۲۸۵ به توشیح مظفرالدین شاه و پس از فوت وی متمام قانون اساسی را در ۱۵ مهرماه ۱۲۸۶ به امضای محمد علی شاه رساند. این مجلس در ۲ تیرماه ۱۲۸۷ (۲۳ جمادی الثانی ۱۳۲۶) به توپ بسته شد.

دوره دوم :

دومین دوره قانونگذاری پس از يك سال و ۴ ماه و ۲۱ روز فترت در تاریخ ۲۴ فروردین ماه ۱۲۸۸ خورشیدی مطابق با دوم ذیقعده ۱۳۲۷ افتتاح شد. و به دنبال اولتیماتوم دولت روس در ۳ دیماه ۱۲۸۹ منحل شد.

دوره سوم :

این دوره، پس از سه سال فترت در تاریخ ۱۴ آذرماه ۱۲۹۳ خورشیدی مطابق با ۱۷ محرم ۱۳۳۳ توسط احمد شاه قاجار افتتاح گردید. دوره سوم مجلس شورای ملی به علت شروع جنگ جهانی اول پیش از يك سال دوام نیافت.

دوره چهارم :

این دوره پس از ۵ سال و هفت ماه و هشت روز فترت در اول تیرماه ۱۳۰۰ خورشیدی مطابق با ۱۵ شوال ۱۳۳۹ توسط احمدشاه قاجار گشایش یافت و در ۳۰ خرداد ۱۳۰۲ (۷ ذیقعده ۱۳۴۱) پایان یافت.

دوره پنجم :

پنجمین دوره قانونگذاری در تاریخ ۲۲ بهمن ماه ۱۳۰۲ خورشیدی مطابق با ۵ رجب ۱۳۴۲ افتتاح شد. در این دوره بود که سلطنت قاجاریه منحل شد و مجلس مؤسسان در ۲۱ آذرماه همان سال سلطنت را به پهلوی داد. مجلس پنجم در تاریخ ۲۲ بهمن ۱۳۰۴ خاتمه یافت.

دوره ششم :

دوره ششم قانونگذاری در تاریخ ۱۹ تیرماه ۱۳۰۵ خورشیدی مطابق با ۳۰ ذیحجه ۱۳۴۴ توسط رضا شاه افتتاح و در تاریخ ۲۲ مرداد ماه ۱۳۰۷ (۲۶ صفر ۱۳۴۷) پایان یافت. در این دوره مجموعاً ۲۷۶ جلسه تشکیل شد.

دوره هفتم :

هفتمین دوره قانونگذاری در تاریخ ۱۴ مهرماه ۱۳۰۷ خورشیدی مطابق با ۲۱ ربیع‌الثانی ۱۳۴۷ هجری قمری افتتاح و در تاریخ اول آبان ۱۳۰۹ (۳۰ جمادی الاول ۱۳۴۹) پایان یافت.

دوره هشتم :

هشتمین دوره قانونگذاری در تاریخ ۲۴ آذرماه ۱۳۰۹ خورشیدی مطابق با ۲۳ رجب ۱۳۴۹ هـ . ق) افتتاح و در تاریخ ۲۴ دی ماه ۱۳۱۱ (۱۷ رمضان ۱۳۵۱) خاتمه یافت.

دوره نهم :

نهمین دوره قانونگذاری در تاریخ ۲۴ اسفندماه ۱۳۱۱ خورشیدی برابر با ۱۸ ذی‌قعدة ۱۳۵۱ افتتاح شد. طرح تأسیس دانشگاه تهران در این دوره تصویب شد . دوره نهم در تاریخ ۲۱ فروردین ماه ۱۳۱۴ (۷ محرم ۱۳۵۴) پایان یافت.

دوره دهم :

دهمین دوره قانونگذاری روز پنجشنبه ۱۵ خرداد ماه ۱۳۱۴ خورشیدی برابر با ۴ ربیع‌الاول ۱۳۵۴ هجری قمری افتتاح شد و در ۲۲ خرداد ماه ۱۳۱۶ ش ۲۲ ربیع‌الثانی ۱۳۵۶) پایان یافت.

دوره یازدهم :

یازدهمین دوره در ۲۰ شهریورماه ۱۳۱۶ خورشیدی مطابق با ۵ رجب ۱۳۵۶ افتتاح و در تاریخ ۲۷ شهریور ماه ۱۳۱۸ (۴ شعبان ۱۳۵۸) پایان یافت.

دوره دوازدهم :

دوازدهمین دوره قانونگذاری در تاریخ ۳ آبان ۱۳۱۸ خورشیدی مطابق با ۲۱ رمضان ۱۳۵۸ افتتاح شد و در ۹ آبان ۱۳۲۰ (۹ شوال ۱۳۶۰) خاتمه یافت. در شهریور همین سال بود که ایران به اشغال نیروهای متفقین درآمد و رضا شاه از سوی انگلیسی‌ها وادار به استعفا گردید و سلطنت به پسرش محمدرضا واگذار شد.

دوره سیزدهم :

سیزدهمین دوره قانونگذاری در تاریخ ۲۲ آبان ماه ۱۳۲۰ خورشیدی مطابق با ۲۳ شوال ۱۳۶۰ توسط محمد رضا شاه پهلوی افتتاح و در تاریخ اول آذر ۱۳۲۲ (۲۴ ذی‌قعدة ۱۳۶۲) پایان یافت.

دوره چهاردهم :

چهاردهمین دوره قانونگذاری در تاریخ ۶ اسفند ماه ۱۳۲۲ خورشیدی مطابق با اول ربیع‌الاول ۱۳۶۳ هجری قمری افتتاح گردید . در این مجلس برای نخستین بار پس از تکراری بودن ادوار، تعداد ۸۰۰ کاندیدا بر سر ۱۳۶ کرسی مجلس با هم رقابت کردند. این دوره در ۲۱ اسفند ۱۳۲۴ (۷ ربیع‌الثانی ۱۳۶۵) خاتمه یافت.

دوره پانزدهم :

پانزدهمین دوره قانونگذاری پس از يك فترت طولانی (۲ سال و چهار ماه و دو روز) در تاریخ ۲۵ تیرماه ۱۳۲۶ خورشیدی مطابق با ۲۸ شعبان ۱۳۲۶ افتتاح و در تاریخ ۶ مرداد ماه ۱۳۲۸ (۲ شوال ۱۳۲۸) به پایان رسید.

دوره شانزدهم :

شانزدهمین دوره قانونگذاری در تاریخ ۲۰ بهمن ماه ۱۳۲۸ خورشیدی مطابق با ۲۱ ربیع‌الثانی ۱۳۲۹ با نخستین دوره مجلس سنا توسط محمدرضا شاه پهلوی پس از شش ماه و سیزده روز فترت افتتاح گردید. تعدادی از کرسی‌های این مجلس در اختیار جبهه ملی قرار گرفت و مصدق و دوستانش مباحث مربوط به نفت را که در دوره پانزدهم مطرح شده بود در این دوره ادامه دادند. در تاریخ ۲۰ مهرماه، مصدق رهبر اقلیت ملی مجلس، دولت را در مورد مسئله نفت استیضاح کرد. در روز سوم اسفند ۱۳۲۹، پیشنهاد ملی شدن صنعت نفت ایران به مجلس داده شد و پس از تصویب مجلس در ۲۴ اسفند ۱۳۲۹ در ۲۹ اسفند به تصویب مجلس سنا رسید در همین دوره با تمایل نمایندگان مجلس، دکتر مصدق در اردیبهشت ۱۳۳۰ به نخست وزیر انتخاب گردید. مجلس شانزدهم در ۲۹ بهمن ۱۳۳۰ (۲۲ جمادی الاول ۱۳۳۱) خاتمه یافت.

دوره هفدهم :

هفدهمین دوره قانونگذاری در تاریخ ۱۷ اردیبهشت ماه ۱۳۳۱ خورشیدی مطابق با ۲ شعبان ۱۳۳۱ افتتاح شد در حالی که از ۱۳۶ کرسی نمایندگان فقط ۷۹ کرسی آن دارای نماینده بود. به دنبال درگیری مصدق با مخالفان، مصدق در ۱۲ مرداد ۱۳۳۲ طی فرماندومی دوره هفدهم مجلس شورای ملی منحل و شروع انتخابات دوره هیجدهم موقوف به اصلاح قانون انتخابات کرد. شاه از فرصت عدم وجود مجلس استفاده کرده مصدق را عزل و زاهدی را به نخست وزیر گماشت. شاه طی فرمانی در ۲۸ آبان ۱۳۳۲ دستور انحلال مجلسین را صادر کرد.

دوره هجدهم :

هجدهمین دوره قانونگذاری در تاریخ ۲۷ اسفند ماه ۱۳۳۲ خورشیدی مطابق با ۱۲ رجب ۱۳۷۳ افتتاح شد و در تاریخ ۲۶ فروردین ماه ۱۳۳۵ (۳ رمضان ۱۳۷۵ هجری قمری) پایان یافت.

دوره نوزدهم :

نوزدهمین دوره قانونگذاری در تاریخ ۱۰ خرداد ماه ۱۳۳۵ خورشیدی مطابق با ۲۰ شوال ۱۳۷۵ افتتاح شد. در این دوره بود که دوره اجلاس مجلس از دو سال به چهار سال تغییر یافت و تعداد نمایندگان از ۱۳۶ تن به ۲۰۰ نفر افزایش پیدا کرد. دوره مزبور پس از چهار سال در نوزدهم در تاریخ ۱۹ خرداد ماه ۱۳۳۹ (۱۴ ذیحجه ۱۳۷۹) به پایان رسید.

دوره بیستم :

پس از انتخاب نمایندگان به دلیل اعتراضها انتخابات منحل شده و بار دیگر پس از برگزاری انتخابات مجلس بیستم در ۲ اسفند ۱۳۳۹ مطابق با ۵ رمضان ۱۳۸۰ افتتاح گردید. این مجلس در ۱۹ اردیبهشت ۱۳۴۰ (۱۳ ذیقعه ۱۳۸۰) توسط علی امینی منحل شد.

دوره بیست و یکم :

انتخابات مجلس بیست و یکم در شهریور ماه ۱۳۴۲ خورشیدی برگزار شد و مجلس بیست و یکم پس از دو سال و سه ماه و بیست و پنج روز فترت، در تاریخ ۱۴ مهرماه ۱۳۴۲ خورشیدی برابر با ۱۷ جمادی الاول ۱۳۸۲ افتتاح گردید. در این دوره برای اولین بار شش زن نیز جزو منتخبین بودند. از وقایع دیگر این دوره تشکیل مجلس مؤسسان سوم در ۲۸ مرداد ۱۳۴۶ بود. دوره بیست و یکم قانونگذاری در تاریخ ۱۳ مهر ۱۳۴۶ (۳۰ جمادی الثانی ۱۳۸۷) خاتمه یافت.

دوره بیست و دوم :

بیست و دومین دوره قانونگذاری در روز جمعه ۱۴ مهرماه ۱۳۴۶ خورشیدی، برابر با اول رجب ۱۳۸۷ هجری قمری افتتاح گردید. پذیرش قطعنامه شورای امنیت درباره بحرین و جدایی آن از ایران در روز پنجشنبه مورخ ۲۴ اردیبهشت ماه ۱۳۴۹ در جلسه فوق العاده‌ای که بنا به تقاضای دولت تشکیل شده بود تصویب و جهت اجرا به دولت ابلاغ شد. این دوره قانونگذاری در تاریخ ۹ شهریور ماه ۱۳۵۰ (۱۹ رجب ۱۳۹۱) به مناسبت برگزاری جشن های ۲۵۰۰ ساله به موجب فرمان شاه منحل و در همان روز دوره بیست و سوم مجلس شورای ملی به وسیله شاه گشایش یافت.

دوره بیست و سوم :

مجلس بیست و سوم، روز سه شنبه ۹ شهریور ماه ۱۳۵۰ خورشیدی برابر با ۹ رجب ۱۳۹۱ هجری قمری افتتاح شد. و در ۱۶ شهریور ماه ۱۳۵۴ (۳۰ شعبان ۱۳۹۵) خاتمه یافت.

دوره بیست و چهارم :

انتخابات دوره ۲۴ مجلس شورای ملی، یا انتخابات رستاخیزی، آخرین انتخابات دوران حکومت پهلوی بود که در تاریخ ۱۷ شهریور ۱۳۵۴ برابر با ۲ رمضان ۱۳۹۵ افتتاح شد. در این دوره مجلس بخاطر فضای انقلابی که در کشور بوجود آمده بود پنج نخست وزیر در طی چهار سال روی کار آمدند که هیچ یک از آنها موفق به ادامه کار نشدند. سرانجام بدنبال مبارزات قهرمانانه ملت ایران و استعفای بسیاری از نمایندگان و سقوط رژیم سلطنتی، عمر مجلس بیست و چهارم نیز در ۲۱ بهمن ۱۳۵۷ به پایان رسید.